

STICHTING KASTEEL MIDDACHTEN

Jaarverslag 2022

Bestuursactiviteiten

Het bestuur vergaderde op 24 mei en 22 oktober 2022. Gelukkig konden de vergaderingen weer gewoon op het kasteel plaatsvinden, zonder bijzondere beperkingen in verband met COVID19. Bij beide vergaderingen was G.A. Gräfin zu Ortenburg als gast aanwezig. Tevens was de heer A.T. Fennema uit hoofde van zijn functie als rentmeester van Middachten aanwezig.

Tijdens de vergadering van 24 mei heeft het bestuur geadviseerd over het atelier dat de restauratie van de vaste schilderstukken in de eetkamer zou kunnen uitvoeren. Dit in het kader van de lopende Iconensubsidie. In beide vergadering is de voortgang van de projecten die in het kader van deze regeling worden uitgevoerd besproken. Daarbij kwam ook de verbetering en uitbreiding van de brandmeldinstallatie aan de orde en is de door de rentmeester opgestelde notitie brandveiligheid besproken.

Tijdens de vergadering van 17 oktober augustus is de begroting voor 2023 vastgesteld en is gesproken over de hoge energiekosten in relatie tot de kerstopenstelling in december. Verder is nagedacht over de wijze waarop het archief moet worden beheerd. Ook is gesproken over een monografie over Middachten en de grondportefeuille.

Bestuurssamenstelling

De bestuurssamenstelling bleef gedurende het jaar 2022 ongewijzigd. Het bestuur bestaat per 31 december 2022 uit mevrouw C.S. Wynaendts - André de la Porte en de heren H.A. Doek, (voorzitter), F.W.F.L. Graf zu Ortenburg (secretaris), H.T.E.M. Rottinghuis (penningmeester), F.J. Duparc, D. van Krugten en V.C.W. Graf zu Ortenburg.

Raad van Advies

Op 1 februari 2022 overleed A.O.F. Graaf Solms zu Sonnenwalde, heer van Weldam, Wegdam Olidam en Kevelham op 89 jarige leeftijd. Tot zijn overlijden maakte hij deel uit van de Raad van Advies van de stichting. Hiervoor was hij van 1986 tot 2010 bestuurslid van de stichting. De Raad van Advies bestaat per 31 december 2022 uit de heer D. baron van Asbeck en de heer N.W. Conijn (tevens conservator van Middachten).

Financiën

De exploitatie kende over 2022 een positief resultaat met **€ 154.223** (in 2021 was het resultaat € 121.739 positief).

De exploitatie van de stichting is sterk afhankelijk van de deelneming in Landgoed Middachten B.V. De B.V. sloot het boekjaar af met een positief resultaat van **€ 157.567** (in 2021 bedroeg het resultaat € 64.815). De openstelling kende in het voorjaar van 2022 nog beperkingen vanwege COVID 19. Zo ging de Faunadag niet door. De zomeropstelling en de kerstopenstelling konden gelukkig vrijwel zonder beperkingen doorgaan. Het resultaat van Landgoed Middachten BV wordt voornamelijk bepaald door de inkomsten uit de zandwinrechten.

Grondeigendom

De stichting heeft de in de afgelopen jaren ontvangen gelden uit het fonds Natuurcompensatie stadsbrug Nijmegen en dividenduitkeringen van Landgoed Middachten B.V. belegd in landbouwgronden. Het doel is om het jaarlijks rendement ten behoeve van de doelen van de stichting te verbeteren. Per 31 december 2022 heeft de stichting 29,5945 hectare in eigendom. Deze gronden zijn verpacht en gelegen rondom Drempt, Didam en binnen de gemeente Rheden.

Fondsen en donaties

Het Fonds voor Cultuurparticipatie zegde een bedrag van € 4.320,- ten behoeve van het Project Educatie rampjaar 1672. Dit bedrag wordt besteed aan de opzet van een lesprogramma over het rampjaar voor het voortgezet onderwijs. Vrijwilligers zullen worden opgeleid zodat zij de lessen kunnen geven, die gericht zijn op het voortgezet onderwijs in de regio. Het educatieve programma wordt samen met de huizen Amerongen en Zuilen ontwikkeld.

Voor de afronding van de restauratie van het schilderij van Johannes Leemans (1633 – 1688) ontving de stichting € 2.000,- van RDO Balije van Utrecht.

Het schilderij van Leemans was tot 2022 in bezit van de familie Ortenburg, omdat het onderdeel uitmaakte van het vaste interieur van het kasteel. Vanwege de restauratie heeft de familie besloten om dit schilderij te schenken aan de stichting. Na aftrek van de door de stichting betaalde restauratiekosten, resteerde een waarde van € 94.502,- dat is geschonken aan de stichting.

De heer F. Duparc bij terugkomst van het gerestaureerde schilderij van Johannes Leemans op Middachten

Beheer en restauratie interieur

Gedurende het jaar heeft een aantal kleinere restauraties en werkzaamheden plaatsgevonden voor een bedrag van ruim € 5.000. Dit betreft ook werkzaamheden die zijn uitgevoerd door de vrijwilligers die onder leiding van de conservator werken aan onderhoud van het textiel.

De restauratie van twee 18^e -eeuwse Haagse stoelen met petit point bekleding kon worden gerealiseerd dankzij een donatie van de Bredius stichting. Hiermee was een bedrag van € 7.300,- gemoeid. Door Melchert Spaander, klokkenmaker uit Zutphen is een Pendule gerestaureerd voor een bedrag van ruim € 4.000,-

Na jaren van stagnatie door corona zijn de verschillende groepen vrijwilligers die zich met het interieur bezig houden, weer actief.

Fotocollectie

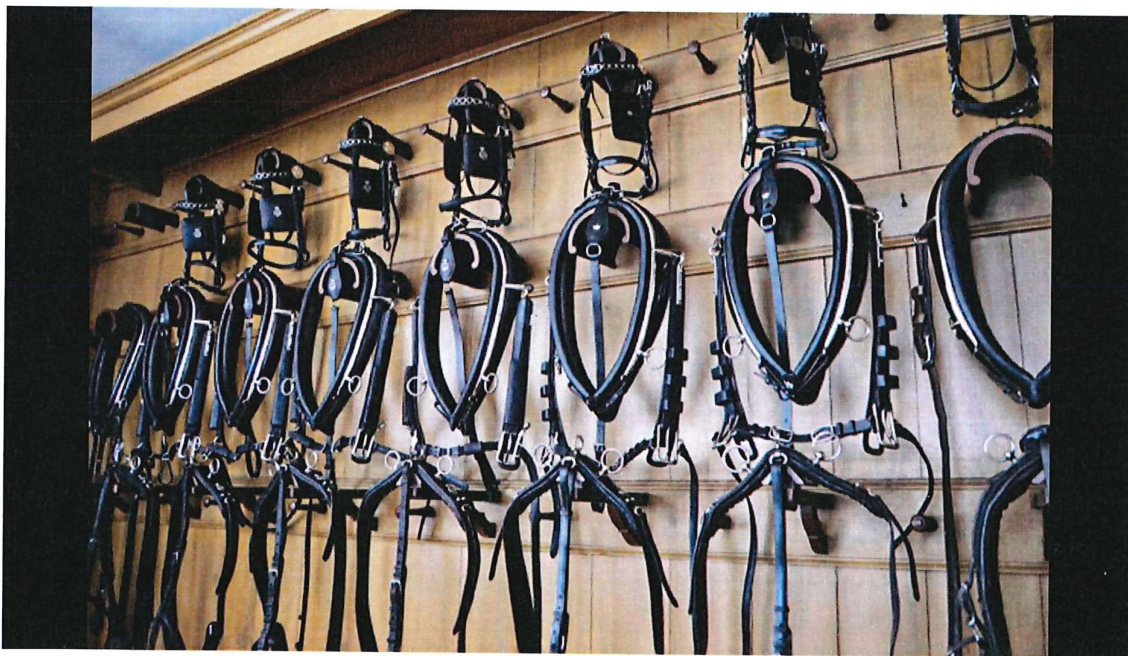
De dames die zich reeds gedurende vele jaren bezig houden met de huisvesting, identificatie en registratie van de fotocollectie zijn weer wekelijks actief. Hun inzet zal komend seizoen zichtbaar zijn door een presentatie van uitvergroete cartes de visite en kabinetfoto's in de oranjerie onder de titel "Bekend maakt bemint ". In een vitrinetafel in de linnenkamer in het onderhuis van het kasteel zullen geïnteresseerden tijdens de zomeropenstelling de gelegenheid hebben naast de 'echte' exemplaren ook een selectie van de schitterende verzamelfotoalbums te bewonderen.

Textiel collectie

De linnenkamer en de kastenkamer kregen weer aandacht. De verrommeling die dreigde te ontstaan is een halt toe geroepen. Dit komt mede dankzij de inzet van een nieuwe collectie medewerker, een voormalig registrator van het Nederlands Openluchtmuseum. Enkele vrijwilligers hebben letterlijk de draad weer opgepakt met de restauratie van het zeventiende eeuwse hemelbed. De gordijnen krijgen een steunweefsel en worden voorzien van een nieuwe zijde voering.

Registratie in Adlib

Aan de registratie van alle voorwerpen, wordt regelmatig gewerkt door diverse vrijwilligers. De inventarisatie in Adlib wordt gecontroleerd en gecompleteerd met ontbrekende gegevens. Dit heeft er mede toe geleid dat een promovendus gebruik heeft kunnen maken van correspondentie dat verband hield met Godard graaf van Aldenburg Bentinck en zijn relatie met zijn oudere broers Henry en Willem. Verder wordt dankzij de inventarisatie van de verschillende deel collecties Middachten toegankelijker en daardoor interessanter voor wetenschappelijk onderzoek. Masterstudenten weten inmiddels Middachten te vinden en dragen zo bij aan de bekendheid en waardering van Middachten. De iconensubsidie van het Ministerie van OCW is hiervan een tastbaar resultaat.

Tuigenkamer in het koetshuis

Hippomobiele erfgoed

De zorg voor de tuigenkamer en de rijtuigen wordt mede gedragen door een drietal vrijwilligers met een speciale belangstelling voor hippomobiel erfgoed. Zij zijn regelmatig werkzaam in de tuigenkamer en het koetshuis.

Bruikleen Slot Zuilen

Ten behoeve van de tentoonstelling over het rampjaar op Slot Zuilen, is het portret 'Prins van Oranje' naar Gotfried Kneller in bruikleen gegeven gedurende het gehele openstellingsseizoen.

Publicaties

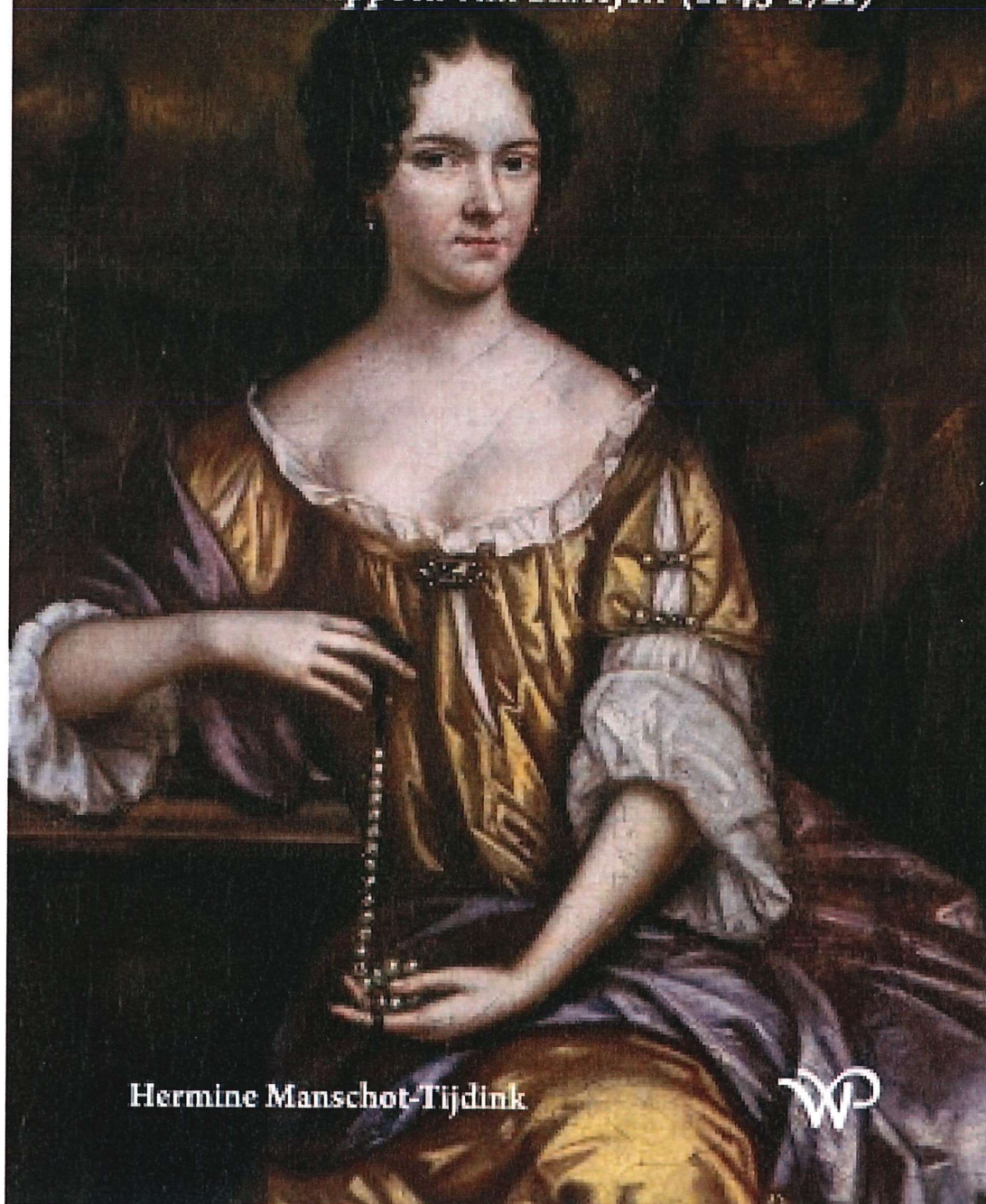
In 2022 zijn een tweetal boeken uitgegeven rondom Middachten.

Samen met Amerongen is het boek *'Twee kastelen, een geschiedenis'* uitgegeven. Op initiatief van Middachten en Amerongen is door Renger de Bruin en Luc Nagtegaal onderzoek gedaan naar de relatie tussen beide kastelen en hun bewoners. Aanleiding was gelegen in het feit, dat de Minister van OCW beide kastelen in 2019 als rijksmonumenten van nationale iconische betekenis heeft genoemd. Het boek is in eigen beheer uitgegeven. Op 25 maart 2022 vond de boekpresentatie op Middachten plaats. Het boek is aangeboden aan Peter Drenth, gedeputeerde van de Provincie Gelderland, Rob van Muilekom, gedeputeerde van de Provincie Utrecht, Susan Lammers, directeur Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Marjolein Sanderman, erfgoeddeskundige bij de gemeente Rheden.

Op 31 mei vond tijdens een symposium op het kasteel de feestelijke presentatie plaats van de biografie *'De eigenzinnige dochter van Middachten, Ursula Philippota van Raesfelt (1643-1721)'*. Dit boek is geschreven door Hermine Manschot – Tijdink en uitgegeven door de Walburgpers. Middachten nam een aantal boeken af om daarmee de publicatie mogelijk te maken. Het onderzoek van Hermine Manschot schept meer licht op de rol die Ursula Philippota van Raesfelt had als erfgenaam van Middachten en echtgenote van Godard van Reede. Tot op heden was over de rol van Ursula Philippota weinig bekend. Het boek wordt te koop aangeboden in de winkel van Middachten.

De eigenzinnige erfdochter van Middachten

Ursula Philippota van Raesfelt (1643-1721)

Hermine Manschot-Tijdink

‘kubistisch paard’ is verplaatst naar een locatie in de ‘Familietuin’, hier komt het beter tot haar recht.

Theeschenkerij en winkel

De oranjerie is tijdens het gehele openstellingsseizoen bemenst door een vaste groep vrijwilligers. Er is een vrijwilliger bereid gevonden de coördinatie van de bemensing op zich te nemen, dit in nauw overleg met het kantoor. In de oranjerie zijn verschillende versnaperingen en een bescheiden aantal cadeauartikelen en boeken verkrijgbaar.

Tuinconcerten

In samenwerking met de Rhedense kunstinstelling RIQQ, zijn tijdens de zondagen in juli weer de traditionele zomerconcerten georganiseerd. Deze trokken wisselende aantallen publiek, afhankelijk van het weer. Over het algemeen loopt het bezoekersaantal voor deze concerten terug en er zal in overleg met RIQQ worden gezocht naar een vernieuwde invulling.

Kerstopenstelling

Na drie jaar kon de kerstopenstelling weer worden georganiseerd. Gelukkig wist het publiek de weg naar Middachten weer te vinden en was het een groot succes. De vertrekken van het kasteel waren versierd met kerstbomen en bloemstukken. In de bijgebouwen en op het voorplein waren de nodige kramen te vinden waar kerstinkopen konden worden gedaan. De catering in het onderhuis werd dit jaar volledig door Middachten zelf georganiseerd. Dit voor Middachten grote evenement was alleen door de inzet van bijna 100 vrijwilligers mogelijk.

Activiteiten

Hoewel COVID 19 in de eerste maanden van 2022 nog een belangrijke rol speelde, konden in de loop van het jaar al weer meer activiteiten worden georganiseerd en was het sinds 3 jaar weer mogelijk om een kersopenstelling te organiseren. Bij de uitwerking van het jaarthema met de daaraan verbonden expositie en boekuitgave is dankbaar gebruik gemaakt van de bijdrage van het Mondriaanfonds. Hierdoor kon gedurende drie dagen per week (tot 1 september 2022) een kunsthistorica tijdelijk worden aangesteld. Uiteraard werden de tuinen gedurende de periode van 1 juni tot 1 oktober opengesteld. Het kasteel was op de zondagen in de maanden juni, juli en augustus en tijdens Kastelendag en Open Monumentendag te bezoeken. Hieronder worden enkele activiteiten uitgelicht.

Jaarthema rondom Ursula Philippota van Raesfelt

Voor het jaar 2022 werd een jaarthema vastgesteld op basis van de landelijke herdenking Rampjaar 1672; Ursula Philippota van Raesfelt, vrouwe van Middachten in een voor het erfgoed Middachten bewogen periode. Voor het eerst werd het leven van een vrouw uit de geschiedenis van het kasteel voor het voetlicht gebracht. In het verlengde van dit thema werd een tijdelijke opstelling in het kasteel verzorgd. Er waren drie ruimtes in de sfeer van de tijd van Ursula Philippota ingericht. Fotograaf Oscar de Wit heeft deze 17^e eeuwse ruimtes op een bijzondere manier gefotografeerd en daarvan waren drie foto's in de orangerie te bewonderen.

Rondom de persoon van Ursula Philippota van Raesfelt zijn in augustus vier publiekslezingen in de squashhal georganiseerd. Aansluitend kon het kasteel worden bezocht. Suzanne van Leeuwen, conservator van het Rijksmuseum Amsterdam, trapte af met een lezing over sieraden die op 17de eeuwse schilderijen zijn afgebeeld. Vervolgens werden er lezingen verzorgd onder de titels 'Katholiek in de Republiek' (Caroline Lenarduzzi, juriste en historica), 'Godard van Reede' (Renger de Bruin, senior onderzoeker Universiteit van Utrecht) en 'Ursula Philippota van Raesfelt' (Hélène Bremer, kunsthistorica). De lezingen trekken een eigen publiek en vormen daarmee een mooie aanvulling op de al langer bestaande activiteiten.

Audiotour

De audiotour was in 2022 een groot succes en krijgt daarom een vervolg. De tour is op enkele onderdelen geactualiseerd en er is tevens een Engelstalige versie geïnstalleerd. Gedurende het seizoen is door een groot aantal bezoekers gebruik gemaakt van de audiotour, waarbij zij veelal de hele tour beluisterden.

Bruikleen beelden van Spronken

Ten behoeve van de tuinopenstelling is in 2021 een tweetal beelden van wijlen Arthur Spronken door de familie Spronken in bruikleen gegeven. In overleg met de bruikleengevers is de bruikleenperiode verlengd en waren beide beelden ook dit jaar te bewonderen in de tuin. Het

Kerstopenstelling editie 2022 kon na drie jaren weer doorgang vinden

Samenwerking regionale partners en wetenschappelijk onderzoek

Gedurende het jaar zijn verschillende excursies gegeven en inleidingen verzorgd. Enkele bijzondere bijeenkomsten worden hier vermeld.

Op 18 maart ontving Middachten een donatie via het Veluwefonds ten behoeve van het vasthouden van water op de hellingen in het bos. Deze donatie kwam van het bedrijf Riedel uit Ede. Samen met hen zijn de voorzieningen geïnspecteerd in het bos.

Op 30 mei vond een interview plaats tussen schrijver Arnon Grunberg en F.W.F.L. Graf zu Ortenburg. Grunberg publiceerde hierover in het NRC. Dit vond plaats tijdens een verblijf van Grunberg op landgoed Overcingel in Drenthe. De schrijver was op uitnodiging van Het Drentse Landschap en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) naar Assen gekomen.

Op 5 juli ontving Middachten de Stichting Nederland Monumentenland ter gelegenheid van het afscheid van de heer R. van Schelven als voorzitter van deze organisatie. Zij ontvingen een rondleiding door het kasteel en dineerden in de eetkamer.

In juni waren wederom studenten van de RUG een week te gast op Middachten. Na een introductie die werd verzorgd door Middachten, hebben deze studenten onder leiding van professor Hanneke Ronnes zich verdiept in de ontwikkelingsgeschiedenis van de Voorburch van het kasteel en de relatie tussen natuur en cultuur in de Havikerwaard.

Op 30 augustus ontvingen de graaf en gravin The American Horticultural Society in kasteel en tuin. Van hen ontving Middachten de oorkonde 'Garden of Excellence'

Op 21 oktober werd op Middachten in samenwerking met SKBNL, provincie Gelderland en andere partners een symposium georganiseerd rondom klimaatverandering en de gevolgen voor buitenplaatsen. Bijna 100 vertegenwoordigers van overheden, monumenten- en natuurorganisaties en particuliere eigenaren dachten met elkaar na over oplossingen voor de gevolgen van klimaatverandering voor monumentaal groen.

Op 30 november heeft Middachten samen met de schoolkinderen van de basisschool Boomgaard Zuid uit Dieren en wethouder Dorus Klomberg van de gemeente Rheden de nieuwe laanbomen bij de werkplaats geplant. Dit gebeurde onder de bezielde leiding van bosbaas Henri Kleijer.

Bezoekersaantallen

De bezoekersaantallen voor de tuin lagen op hetzelfde niveau als in 2020. Door versoepeling van de coronamaatregelen in de zomer en nazomer, konden enkele grote ontvangsten in de tuin en de zomermarkten doorgang vinden. Dat gold ook voor enkele concerten in het tuintheater. Op de opengestelde paden in het park is het toegenomen aantal bezoekers al langere tijd merkbaar, een effect van Corona dat ook elders in het land zichtbaar is.

<i>Bezoekersaantallen</i>	2022	2021	2020	2019	2018
Reguliere activiteiten					
Huis, zomeropstelling	745	0	0	1.037	476
Tuinopenstelling	1.791	4.184	4.146	4.397	2.606
Concerten	600	270	0	894	700
Kerstopenstelling	7.301	0	0	6.513	6.892
Faunadag	0	0	0	1.985	1.783
Rondleidingen huis/tuin	543	575	46	1.221	1.020
Huwelijken en zakelijke ontvangsten	655	1.050	434	1.668	1.500
Erfgoedlogies	376	142	138	285	680
Zomermarkten in de laan	2.000	4.000	2.000	4.000	
Buitenplaats vrije wandeling (schatting)	28.500	28.500	25.000	20.000	20.000
<i>Subtotaal</i>	<i>42.511</i>	<i>38.721</i>	<i>31.764</i>	<i>41.982</i>	<i>35.657</i>
Incidentele evenementen					
Kasteelfair/Groene Dagen	0	0	0	5.955	2.500
ICCCR	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>5.955</i>	<i>2.500</i>
Totaal aantal bezoekers	42.511	38.721	31.764	47.937	38.157

Planten beuken bij de werkplaats samen met de schoolkinderen van Boomgaard Zuid

In samenwerking met kasteel Amerongen en Slot Zuylen is een plan geschreven voor een gezamenlijk educatief project over het Rampjaar 1672 en de rol van de kastelen in door de Fransen bezet gebied voor de onderbouw van middelbare scholen. Er is een gezamenlijk lespakket met een lesbrief ontwikkeld, en voorstellen voor het inpassen van dit onderwerp in het curriculum van de scholen. Dit zal in 2023 worden geïmplementeerd.

PR & Media

Via de diverse sociale media laat Middachten regelmatig van zich horen, het aantal volgers groeit nog steeds. Het totale bereik van social media was ruim 158.000. Per bericht worden op Twitter en Facebook rond de 2.000 personen bereikt, voor Instagram ligt dat op bijna 500 personen (zowel volgers als niet-volgers). Met de digitale nieuwsbrief die driemaal per jaar wordt verspreid bereiken we bijna 2050 lezers. Het populairste bericht op facebook was de winactie vrijkaartjes voor kerst (10.500 bereik) en voor Instagram kerstopening (883 bereik).

Facebook:	2456	(2021)	>	3203	(2022)
Instagram:	1053	(2021)	>	1341	(2022)
Twitter:	2003	(2021)	>	2048	(2022)
LinkedIn:	283	(2021)	>	318	(2022)

Op 8 juli vonden opnamen plaats door omroep MAX voor het programma 'Langs de IJssel', hierbij waren presentator Huub Stapel en graaf Ortenburg aanwezig.

Personeel

Naast de huismeester verrichten gemiddeld 2 personen (ca. 1,2 fte) schoonmaakwerkzaamheden en kleine onderhoudswerkzaamheden ten behoeve van collectiebeheer in kasteel en bijgebouwen. Periodiek worden aanvullende krachten ingezet voor de grote schoonmaak. De logies wordt met behulp van vrijwilligers en medewerkers verzorgd. Bij activiteiten kan Middachten een beroep doen op een aantal vaste oproepkrachten.

De conservator is gemiddeld twee dagen per week actief t.b.v. onderhoud in de vorm van begeleiding van het huispersoneel, restauratie en inventarisatie van de inboedel. Hij wordt daarbij een dag per week ondersteund door een medewerker informatiebeheer, die verantwoordelijk is voor digitaliseren van de collectie en die vrijwilligers begeleidt bij het inventariseren en digitaliseren. Zonder de inzet van al deze vrijwilligers zou dit werk niet mogelijk zijn.

De PR wordt in nauwe samenwerking met de organisatie verzorgd door een ingehuurd kracht (een halve dag per week).

Door een bijdrage van het Mondriaanfonds kon in 2021 kunsthistorica Hélène Bremer voor de duur van één jaar worden aangesteld. Zij was verantwoordelijk voor de inhoudelijke programmering en begeleidde de voorbereiding van verschillende publicaties. Hierbij is samengewerkt met stichting Kasteel Amerongen in verband met een gezamenlijke publicatie en met stichting Kasteel Amerongen en Slot Zuylen in verband met de herdenking van het rampjaar in 2022. Doordat de bijdrage van het Mondriaanfonds eenmalig was, kon het jaarcontract met haar niet worden verlengd. Wel zal zij in het vervolg op projectbasis worden

ingehuurd ten behoeve van het opstellen van de inhoudelijke programmering van exposities en projecten.

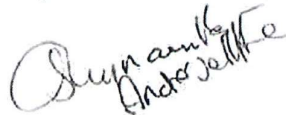

Uitreiken van gouden speldje tijdens vrijwilligersbijeenkomst 22 september 2022

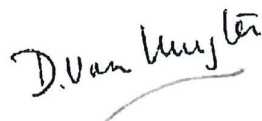
Aldus vastgesteld te Middachten d.d. 10 mei 2023,

H.A. Doek
Voorzitter

C.S. Wynaendts-André de la Porte

D. van Krugten

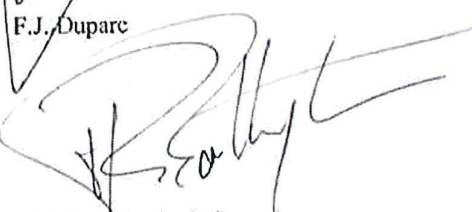

V.C.O. Graf zu Ortenburg

F.W.F.L. Graf zu Ortenburg
Secretaris

F.J. Duparc

H.T.E.M. Rottinghuis
Peningmeester

